

SSC Weekly Focus

ถอดรหัส TPP และ RCEP ที่มีสหรัฐฯ และจีนเป็นมหาอำนาจบน “หมากกระดานโลก”

ภายใต้กระแสดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power) ที่มีสหรัฐฯ และจีนเป็นมหาอำนาจระดับ "ขุน" บน “หมากกระดานโลก” กระดานนี้ มีกลไกความร่วมมือที่ถูกใช้เป็นตัวเครื่องมือในการบูรณาการทางเศรษฐกิจ และถูกใช้ในการสนองตอบความต้องการ “เก็บกิน” หรือดึงไทยเป็นพวก ซึ่งหากไทยขาดการเตรียมพร้อม วางแผน และกำหนดท่าที เพื่อแสวงประโยชน์จากการเป็น “จุดยุทธศาสตร์” ให้มากที่สุด ไทยอาจจะถูกเก็บกินได้โดยง่ายเฉกเช่น “เปี้ย” ตัวหนึ่งเท่านั้น

TPP ยุทธศาสตร์โดดเดี่ยวจีน

เมื่อสหรัฐฯ เลือกเดินทางมาเยือนประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตามแผนปิดล้อมจีน โดยใช้ไทยเป็นจุดยุทธศาสตร์ผ่านกลไกการเจรจาความตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก (Trans-Pacific Strategic Economic Partnership Agreement: TPP) โดยมีนัยยะทางการเมืองระหว่างประเทศ (International Political Implication) ซึ่งเป็นหนึ่งในการดำเนินยุทธศาสตร์ด้านต่างประเทศของสหรัฐฯ ในภูมิภาคเอเชียที่ใช่วงคูลอำนาจจีน หรือเรียกได้ว่าเป็น “ยุทธศาสตร์การโดดเดี่ยวจีนทางเศรษฐกิจ” รวมถึงทำให้สหรัฐฯ สามารถกลับเข้ามาแผ่ขยายอิทธิพลโดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียต่อไปได้ในระยะยาว

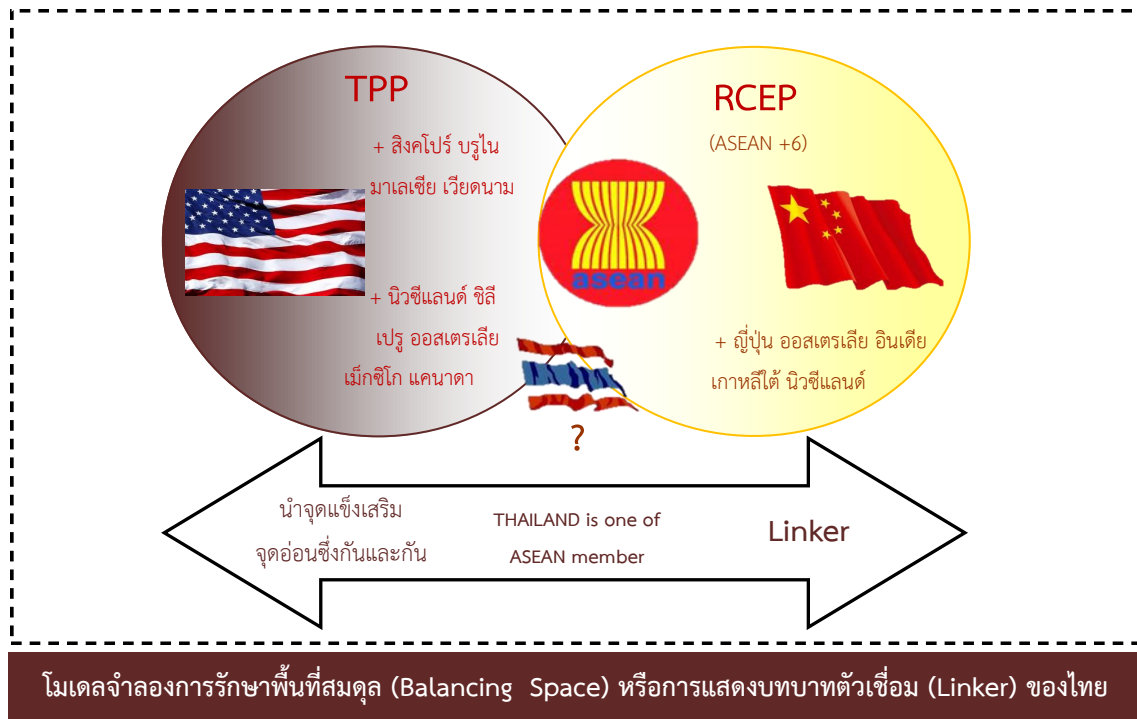
TPP เป็นความตกลงการค้าเสรีกรอบพหุภาคีที่มีมาตรฐานสูง มีสมาชิก 11 ประเทศ คือ บรูไน ซิลิ สิงคโปร์ นิวซีแลนด์ สหรัฐฯ ออสเตรเลีย เปรู เวียดนาม มาเลเซีย เม็กซิโก และแคนาดา ซึ่งแม้ว่าสหรัฐฯ จะมีการทำ FTA ทวิภาคีกับประเทศต่างๆ ถึง 17 ประเทศ แต่ยังคงติดปัญหาที่คุณภาพของ FTA ในระดับทวิภาคี ไม่สามารถสู้ TPP ได้ โดยพิจารณาในเรื่องผลประโยชน์จากความต้องการเปิดเสรีในสาขาต่างๆ ของสหรัฐฯ ให้มากที่สุด พบว่า FTA ทวิภาคีกลับมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถเปิดเสรีในบางสาขา ทั้งนี้ TPP มีวัตถุประสงค์ให้เกิดการบูรณาการทางเศรษฐกิจ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลกในศตวรรษที่ 21 ที่ไม่จำกัดอยู่เฉพาะเรื่องเศรษฐกิจ แต่อาจหมายถึงรวมถึงความเป็น “หุ้นส่วน” ด้านการเมือง และความมั่นคงด้วย

TPP vs RCEP

การเปิดเสรีการค้าผ่านกลไกความร่วมมือต่างๆ ภายใต้กระแสดุลอำนาจไม่ได้มีเพียงกลไกความตกลง TPP แต่ยังมีกลไกอื่นๆ อีกมากมาย แต่หากมองความตกลง TPP ที่มีสหรัฐฯ เป็นหัวขบวนแล้ว คงหนีไม่พ้นที่จะต้องพิจารณากลไกที่สามารถรักษาสสมดุลระหว่างจีนและสหรัฐฯ อย่างความตกลงพันธมิตรทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership: RCEP) ซึ่งประกอบด้วยประเทศสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ บวกกับ 6 ประเทศใหญ่ในภูมิภาคเอเชีย ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ (ASEAN+6) ที่มีจีนเป็นแกนกลาง

RCEP เป็นความตกลงที่มีผลกระทบต่อเอเชียและแปซิฟิก เนื่องจากมีขนาดตลาดที่ใหญ่ และมีสัดส่วนการค้าที่มีมูลค่าเศรษฐกิจรวมกันสูง ครอบคลุมทุกมิติการค้า (สินค้า บริการ การลงทุน มาตรการการค้า ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ) แต่ไม่เข้มข้นเหมือนกรอบ TPP เนื่องจาก RCEP เป็นเพียงการนำกรอบเจรจาอาเซียนเดี่ยวๆ กับแต่ละประเทศมารวมกัน แต่ยังไม่มีการสงวนสินค้า การเปิดเสรีบริการและการลงทุนอยู่ ส่วนการเจรจา TPP สหรัฐฯ มีแบบแผนการเจรจาชัดเจน และค่อนข้างลงลึก เมื่อเปรียบเทียบกับแล้ว RCEP จึงเหมือนการเจรจาแบบเดิมที่ยังไม่มีรายละเอียดที่ชัดเจน ซึ่งกรอบ TPP มีลักษณะที่นำไปสู่การเปิดตลาดที่กว้างและชัดเจนกว่าทั้งในด้านการค้า บริการ และการลงทุนระหว่างกัน

อย่างไรก็ตาม จากกรณีดังกล่าวเปรียบเสมือนทางสองแพร่งที่ไทยไม่ควรจะมุ่งการเจรจาไปเพียงส่วนของ RCEP ...

ซึ่งแม้จะเป็นกรอบที่ใหญ่ แต่คงยังไม่เปิดตลาดเสรีชัดเจน เนื่องจากมีความแตกต่างของระดับการพัฒนาระหว่างกันอยู่มากด้วย แต่ควรมีการติดตามและศึกษาความก้าวหน้า ความตกลง TPP อย่างใกล้ชิดร่วมไปด้วย ตลอดจนศึกษาท่าทีของประเทศที่อาจมีความสำคัญกับเศรษฐกิจโลกในอนาคต คู่ขนานไปกับการเตรียมความพร้อมต่อการทำในการเจรจา เพราะการที่ไทยแสดงเจตจำนงที่จะเข้าร่วมเจรจานั้นเป็นการช่วยเพิ่มโอกาสการเข้าถึงข้อมูล สิ่งบ่งชี้ทิศทางของการเจรจาต่างๆ ได้อย่างแม่นยำมากยิ่งขึ้น อันจะช่วยให้การประเมินผลกระทบและการเตรียมความพร้อมสามารถดำเนินการได้อย่างสอดคล้อง และมีประสิทธิภาพมากขึ้นตามไปด้วย

ท่าทีของไทยต่อ TPP และ RCEP

การตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกภาคีใดภาคีหนึ่งท่ามกลางความสัมพันธ์อันบอบบางกับเพื่อนร่วมอาเซียน จีน และสหรัฐฯ นั้น นอกจากจะต้องพยายามรักษาพื้นที่สมดุล (Balancing Space) จากการวางท่าทีที่เหมาะสมแล้ว ยังต้องพยายามรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้กลไกความร่วมมือต่างๆ ที่ไทยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ควบคู่ไปด้วย นั่นหมายถึงการแสดงบทบาทเป็น “ตัวเชื่อม (Linker)” โดยไทยเป็น “ผู้ประสาน (Cooperator)” ระหว่างอาเซียนกับจีน และอาเซียนกับสหรัฐฯ ซึ่งใช้กลไกความตกลง RCEP และ TPP เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว เพื่อรักษาผลประโยชน์ในทุกกลไกความร่วมมือและพัฒนา

จุดแข็ง รวมทั้งปรับแก้จุดอ่อน โดยอาศัยความแตกต่างระหว่างเงื่อนไขของแต่ละกลไกและหากเป็นไปได้ไทยควรใช้กลวิธีในการวางยุทธศาสตร์จากการนำจุดแข็งของอีกกลไกหนึ่ง มาเสริมจุดอ่อนของอีกกลไกหนึ่ง ซึ่งในความเป็นจริงแล้วแต่ละกลไก มีเงื่อนไข ข้อกำหนด ที่ทำให้ไทยทั้งได้และเสียประโยชน์น้อยแตกต่างกัน ด้วยการวิเคราะห์ผลดีและด้านที่ไทยควรไตร่ตรองอย่างรอบคอบ (ดังโมเดลจำลอง)

ท้ายที่สุด ไทยยังจำเป็นต้องศึกษาประเด็นปัญหาอุปสรรค เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมหากต้องเข้าร่วมความตกลง TPP ที่มีสหรัฐฯ เป็นแกนกลาง โดยไทยต้องรักษาพื้นที่สมดุลระหว่างความตกลง TPP (สหรัฐฯ) และ RCEP (จีน) แบบ “บัวไม่ให้ช้ำน้ำไม่ให้ขุ่น” ซึ่งหากได้เข้าเป็นสมาชิกในกรอบความร่วมมือ TPP และ RCEP แม้จะเป็นกลไกทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศก็ตาม แต่ก็คาบเกี่ยวกับประเด็นการเมืองและความมั่นคงระหว่างประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การกำหนดนโยบายความมั่นคงของประเทศในภาพรวม ดังนั้น การให้ความสำคัญเฉพาะมิติเศรษฐกิจอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ ควรวางแผนและกำหนดท่าทีเพื่อแสวงประโยชน์จากการเป็น “จุดยุทธศาสตร์” โดยคำนึงถึงยุทธศาสตร์หลักในการดำเนินนโยบายการเมืองระหว่างประเทศ และนโยบายความมั่นคงยึดหยุ่นตามสถานการณ์คู่ขนานไปด้วย เพื่อปกป้องไม่ให้ผลประโยชน์ของชาติไทยถูกตัดแบ่งเป็นชิ้นเล็ก ให้แก่ชาติมหาอำนาจหรือถูกเก็บกินโดยง่ายเฉกเช่น “เบี้ย” ตัวหนึ่งบนกระดานหมากรุกเศรษฐกิจโลกเท่านั้น ...